

CO BY MĚLI VĚDĚT VŠICHNI, KDO SE O DĚTI V NEMOCNICÍCH STARAJÍ

V českém prostředí došlo v uplynulých několika letech na poli péče o děti v nemocnici k řadě viditelných změn: díky úsilí mnoha obětavých zdravotníků i štědrosti sponzorů se tvář dětských oddělení a klinik proměnila k nepoznání. Najdete tu pestrou výzdobu, množství hraček, počítače, videa, potkáte rodiče, dobrovolníky, herní specialisty i klauny. Na první pohled to vypadá, že naše nemocnice "srovnaly krok se světem".

V pestrých kulisách však mnohde najdeme stále stejnou starou praxi bolestného oddělování dětí od rodičů – ne nepodobnou té, kterou zachytil James Robertson ve svém filmu z roku 1952.

S osmiletým Patrikem zůstala maminka v jedné velké české nemocnici po celou dobu jeho náročné několikaměsíční léčby. Byla oporou jak svému synovi, tak ošetrovatelskému personálu a pravidelně sledovala synovu dokumentaci.

Jsou-li rodiče s dítětem po celou dobu hospitalizace, mohou stále reagovat na všechny jeho potřeby. Mnohé rodiny potřebují také spirituální podporu, a tak jsou už i v českých nemocnicích běžnější služby duchovních.

O přijetí průvodce rozhoduje ošetřující lékař – u pacientů do šesti let věku je toto rozhodnutí plně v jeho kompetenci, u dětí starších musí přijetí průvodce schválit ještě revizní lékař příslušné zdravotní pojišťovny. Pokud rodič, který nebyl přijat jako průvodce, chce využít služby, jež nemocnice nabízí, musí si je hradit sám.

**RODIČE NEJSOU PRO SVÉ DÍTĚ V NEMOCNICI NÁVŠTĚVOU,
MAJÍ PRAVO S NÍM BÝT 24 HODIN DENNĚ.**

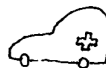

V pátek 1. června 2007, na Den dětí, symbolicky v den, kdy slaví svátek Laura, začala naše celorepubliková informační a osvětová kampaň **“NEZŮSTAT SÁM”**.

Aby všichni rodiče věděli, že je jejich dítě v nemocnici potřebují. Aby také věděli, že mají právo být se svými dětmi v nemocnici po celých 24 hodin. A aby všichni, kdo se o děti v nemocnicích starají, získali nové informace, novou inspiraci a povzbuzení.

- **Potřebujete informaci, radu nebo povzbuzení v souvislosti s pobytem svého dítěte v nemocnici?**
- **Chcete se podělit o zkušenosti s hospitalizací svého dítěte?**
- **Pracujete v nemocnici a chcete se podělit o své zkušenosti, případně hledáte nové cesty, jak hospitalizovaným dětem a jejich rodinám vyjít vstříc?**

Určitě se nám ozvěte!

Naše informační a poradenské linky:

775 204 109

774 028 435

774 407 541

Poštovní adresa: Nadační fond Klíček
Malejovice 22, 285 04 Uhlířské Janovice

E-mail: klicek@klicek.org

www.klicek.org, www.detivnemocnici.cz

Vydal © Nadační fond Klíček a Energeia, o.p.s., 2007,
s úctou k průkopnické práci

manželů Joyce a Jamese Robertsonových.

V materiálu byly využity fotografie z vědeckého filmu

Jamese Robertsona "A Two-year-old Goes to Hospital" (1952) a fotografie manželů Robertsonových z webových stránek www.robertsonfilms.info.

Ostatní fotografie: archiv Nadačního fondu Klíček.

Vytisknuto na recyklovaném papíře.

KDYŽ JDE DÍTĚ DO NEMOCNICE...

Malý průvodce pro přemýšlivého čtenáře

Dvouletá Laura strávila v nemocnici bez doprovodu svých rodičů osm dní. Bylo to v Londýně v roce 1952 a důvodem její hospitalizace byla plánovaná operace pupeční kýly.

Dívčín pobyt v nemocnici neprovázelo nic na tehdejší poměry nezvyklého, rovněž nekomplikovaný operační zákrok proběhl zcela podle očekávání – přesto se Laurina krátká hospitalizace stala významným mezníkem nejen pro britskou pediatrii.

Psychoterapeut James Robertson totiž reakce děvčátka na odloučení od rodičů průběžně zaznamenával na filmový pás a jeho film "Dvouletá jde do nemocnice" (A Two-year-old Goes to Hospital) pak hned po svém uvedení vyvolal vášnivě diskuse – a to jak v odborných kruzích, tak mezi laiky. Zdravotníci si, byť neradi, začali uvědomovat, že separace od rodičů je vážný problém.

Dlouhá léta byly do nemocnic po celém světě přijímány děti samy, bez doprovodu svých rodičů.

Obecně se mělo zato, že jim veškerou potřebnou péči může poskytnout zdravotnický personál. Smutek dětí byl spojován s jejich nemocí, jejich

slzy a stýskání byly považovány za něco, co k pobytu v nemocnici prostě patří, s čím se nedá nic dělat, co děti zkrátka musejí vydržet.

Film "Dvouletá jde do nemocnice" představoval zásadní přelom především v tom, že názorně, krok za krokem, ilustroval jedno zásadní zjištění – totiž, že role rodiče je i během hospitalizace dítěte nenahraditelná, a to i tehdy, je-li ošetřující personál vůči dítěti nanejvýš laskavý a empatický, a i v případě, je-li pobyt v nemocnici krátkodobý a nekomplikovaný.

Film zároveň jednoznačně a neodiskutovatelně dokládá, jaký vnitřní zmatek a zbytečné trápení dítěti působí odloučení od rodičů, zachytil proměnu v chování hospitalizovaného děvčátka, typické obranné reakce, i to, jak separace poznamenává vztah dítěte k mamince.

Film Jamese Robertsona zřetelně ukázal, jak se i dobře míněná péče zdravotníků a rodičů může stát velkou společnou manipulací, založenou na přehlížení té největší potřeby, kterou Laura měla, totiž: nebyť opakovaně opouštěna a zrazována od svých nejbližších.

Skutečnost, že děti v nemocnicích pláč, připadá leckomu normální – jako by k pobytu dítěte v nemocnici pláč prostě patřil musel. Mnoha úzkostem, strachům a slzám se však často dá předejít.

Pro Lauru, která byla zvyklá žít v bezpečné přítomnosti svých rodičů a rozumět světu okolo sebe, se pak stalo i – v podstatě neohrožující a nebolestivé – zavádění rektálního čípku nanejvýš traumatizující událostí; tím spíše, že zákrok přišel bez předchozí přípravy a bez vysvětlení, a Lauru tedy nedal možnost, aby tomuto narušení intimního prostoru a veskrze "divnému počínání" porozuměla.

Děti při oddělování od rodičů zpravidla pláč. Skutečnost, že dítě pak dříve či později plakat přestane a uklidní se, bývala často mylně interpretována jako projev toho, že trápení odeznívá, dítě si pomalu zvyká a vše je na dobré cestě.

Mnozí zdravotníci přistupovali k dětem v nemocnici s přesvědčením, že malé dítě brzy na vše zapomene – a že i v případě prováděných zákroků je především důležité, aby už mělo všechno co nejrychleji za sebou.

Na filmovém plátně bylo najednou zřetelnější i to, že naléhat na dítě, aby se smálo a nebálo v prostředí, které v něm přirozeně budí strach, nejistotu a pocit ohrožení, odráží velké nepochopení na straně dospělých, kteří o děti pečují, a může působit škodu na dětské psychice. Veškeré snahy o rozptylování a zabavení Laury, která byla proti své vůli odloučena od svých rodičů, v ní jen prohlubovaly zmatek a úzkost, protože hlavní zdroj jejího psychologického trápení byl okolím přehlížen a zlehčován. A už vůbec si Laura nevěděla rady s pobídkou, kterou jí maminka udělala při každém svém odchodu z návštěvy: "Neplač. Buď hodná holčička."

Film "Dvouletá jde do nemocnice" probudil v mnohých lidech silné emoce: někteří zdravotníci dokonce zprvu považovali Robertsonova zjištění za útok na svou osobu a na svou práci, později však většinou začali nahlížet na svou praxi jinými očima. Filmu se tak nakonec povedlo přesně to, co od něj James Robertson očekával: narušit ochranný obal profesní slepoty, která se často nevyhýbá ani těm nejobětavějším zdravotníkům.

Diskuse, kterou uvedení filmu vyvolalo – jak v Británii, tak jinde ve světě – zvedla soustředěnou vlnu zájmu o potřeby hospitalizovaných dětí, a to jak na straně pečujících profesionálů, tak angažovaných rodičů. Nebyť manželů Robertsonových, vypadala by dnes pediatriká práce jinak.

Joyce a James Robertsonovi – manželé a současné spolupracovníci.

JAK TO VYPADÁ V NEMOCNICÍCH DNES

Smutek a stýskání po mamince prožívají děti stejně bolestně kdekoli na světě. Bývá proto užitečné hledat inspiraci a poučení tam, kde se pečující tým snaží zbytečnému trápení dětí předcházet – z britského prostředí čerpali v posledních několika letech povzbuzení a dobré příklady také čeští pediatři, zdravotní sestry a herní specialisté. Čím jsou britské nemocnice tak inspirativní?

Dlouholetá práce manželů Robertsonových a mnoha dalších významných osobností přinesla ve Velké Británii své plody: oddělování dětí a rodičů během hospitalizace je dnes už naprosto nemyslitelné, rodiče mohou doprovázet své dítě bez ohledu na jeho věk a diagnózu po celých 24 hodin, zdravotnický personál se během let naučil vnímat a přijímat rodiče jako skutečné partnery a dnes už s nimi dokáže na oddělení přirozeně soužít. V britském prostředí byla také definována tzv. **family-centred care** – péče zaměřená na rodinu dětského pacienta.

Jde o filosofii péče, která uznává a respektuje, že rodina má rozhodující význam a nezastupitelnou roli v životě dítěte. Principy family-centred care usnadňují spolupráci mezi rodinou a zdravotníky, udržují rovnováhu mezi potřebami rodiny a radami odborníků. Rodiče jsou vnímáni jako rovnocenní partneři v týmu, který se o dítě stará, a hrají aktivní úlohu v celém procesu léčebné a ošetrovatelské péče: odborníci do tohoto procesu vnášejí své odborné znalosti a z těchto znalostí vycházející služby, a rodiče zase informace o svém dítěti a jeho potřebách.

Britská praxe také dokládá, že přijímání rodičů do nemocnice není v první řadě otázkou peněz a komfortního zázemí. I ve stísněných prostorách se při dobré vůli místo pro rodiče vždycky najde. Poměrně častým řešením rodičovského noclehu je položení matrace na zem vedle postýlky dítěte.

Moderní nemocnice St. Mary's v centru Londýna. Zvenčí se od našich nemocnic ničím podstatným neliší.

Ani interiér londýnské nemocnice se na první pohled ničím nevymyká tomu, jak dnes vypadají mnohá nemocniční oddělení u nás.

Důležité však nejsou barevné stěny a herny plné hraček, ale zdánlivě detaily, které ukazují, jak to kdesi s family-centred care myslí vážně – vlevo pod oknem je matrace připravená pro rodiče.